Resume diagnozy

Diagnoza potrzeb, zasobów i priorytetów w obszarze bezpieczeństwa i odporności społecznej Gminy Dzierzgoń

Opracowanie: Fundacja Miasto

Współpraca: Gmina Dzierzgoń

Zespół projektowy: Aleksandra Kowalska, Maja Czyż

czerwiec 2026 r.

1. Wprowadzenie

Niniejsze resume stanowi syntetyczne podsumowanie diagnozy potrzeb, zasobów i priorytetów w obszarze bezpieczeństwa i odporności społecznej Gminy Dzierzgoń. Dokument został przygotowany jako materiał czytelny dla osób zainteresowanych lokalnym rozwojem, współpracą partnerską oraz praktycznym wzmacnianiem społeczności, a więc dla odbiorców, którzy potrzebują jasnego obrazu sytuacji, najważniejszych wniosków i kierunków działania.

Resume zachowuje logikę dokumentu źródłowego, ale nie powiela jego pełnej objętości ani metodologicznych szczegółów. Zamiast tego porządkuje najważniejsze treści w układzie zgodnym z pełną diagnozą: od wprowadzenia i podstaw opracowania, przez obraz gminy, zasoby, wyniki badania ankietowego i warsztatu, aż po priorytety oraz rekomendacje do dalszych działań i projektu partnerskiego. Dzięki temu dokument może pełnić funkcję praktycznego przewodnika po diagnozie.

W centrum uwagi pozostają trzy kwestie: co pokazuje lokalna sytuacja, jakie zasoby już istnieją oraz co powinno zostać wzmocnione, aby społeczność była lepiej przygotowana na sytuacje kryzysowe, bardziej odporna i lepiej skoordynowana. W tym sensie resume jest dokumentem pomostowym: pozwala szybko zrozumieć najważniejsze ustalenia bez konieczności sięgania od razu do całej diagnozy.

2. Opracowanie i zakres

Diagnoza została opracowana przez Fundację Miasto we współpracy z Gminą Dzierzgoń. Zespół projektowy tworzyły Aleksandra Kowalska i Maja Czyż.

Zakres opracowania obejmuje bezpieczeństwo i odporność społeczną rozumiane szeroko: jako zdolność mieszkańców, instytucji i lokalnych środowisk do funkcjonowania w codzienności, ale też do reagowania na sytuacje trudne, nagłe i kryzysowe. Diagnoza nie ogranicza się więc do jednego wymiaru bezpieczeństwa, lecz obejmuje także komunikację, współpracę, zasoby materialne, gotowość mieszkańców do działania oraz ochronę grup szczególnie narażonych.

Dokument źródłowy został oparty na danych zastanych, ankiecie diagnostycznej i warsztacie z liderami oraz partnerami lokalnymi. W wersji skróconej najważniejsze jest jednak to, że wszystkie te źródła prowadzą do jednego wniosku: społeczność dysponuje realnym potencjałem, ale wymaga lepszego połączenia ludzi, miejsc, informacji i działań w spójny system lokalnej odporności.

3. Najważniejszy obraz gminy

Gmina Dzierzgoń posiada wyraźny potencjał społeczny i instytucjonalny. Funkcjonują tu szkoły, instytucje pomocy społecznej, Dzierzgoński Ośrodek Kultury, biblioteka, OSP, świetlice wiejskie, organizacje społeczne, koła gospodyń wiejskich, sołtysi oraz aktywni mieszkańcy. Jest to ważne, ponieważ odporność społeczna nie powstaje w próżni, lecz opiera się właśnie na takich zasobach codziennego działania.

Jednocześnie diagnoza pokazuje procesy, które wzmacniają potrzebę dobrze zaplanowanych działań. Do najważniejszych należą: depopulacja, starzenie się ludności, rosnące potrzeby opiekuńcze, nierówna dostępność zasobów między centrum a sołectwami oraz konieczność lepszej komunikacji między instytucjami a mieszkańcami. W tle pozostają także zagrożenia naturalne i środowiskowe, które w przypadku gminy o rozproszonym układzie osadniczym mają szczególne znaczenie.

W praktyce oznacza to, że dalsze działania powinny wzmacniać nie tylko pojedyncze instytucje, ale przede wszystkim połączenia między nimi. Największym wyzwaniem nie jest więc sam brak zasobów, lecz potrzeba zbudowania z nich bardziej czytelnego i sprawnego systemu wsparcia, informacji i współdziałania.

4. Wyniki badania ankietowego

Badanie ankietowe pokazało, że mieszkańcy mają dość dobrą orientację w tym, kto w gminie może pomagać i gdzie szukać wsparcia, ale równocześnie dostrzegają braki w komunikacji, procedurach i praktycznym przygotowaniu do sytuacji kryzysowych. Poczucie bezpieczeństwa nie jest jednoznacznie negatywne, jednak nie ma też charakteru stabilnego i powszechnie potwierdzonego. Odpowiedzi wskazują raczej na mieszankę zaufania do lokalnych ludzi i niepewności co do sprawności całego systemu.

W ankiecie bardzo wyraźnie ujawniła się potrzeba praktycznych działań: szkoleń, ćwiczeń, prostych instrukcji i jasnych kanałów kontaktu. Respondenci dostrzegają, że w sytuacjach trudnych ważna jest nie tylko dobra wola, ale także przygotowanie, spójny przekaz i umiejętność szybkiego podjęcia działania. To właśnie dlatego badanie ankietowe prowadzi do wniosku, że projekt nie powinien ograniczać się do działań informacyjnych, lecz musi mieć również wymiar praktyczny i organizacyjny.

Ważnym ustaleniem jest również to, że osoby aktywne lokalnie zwykle lepiej oceniają istniejące zasoby niż mieszkańcy mniej zaangażowani. Oznacza to, że część potencjału gminy jest widoczna przede wszystkim dla osób uczestniczących w życiu społecznym. Wniosek z tego jest prosty: działania projektowe powinny być tak zaprojektowane, aby docierały również do mieszkańców mniej aktywnych, słabiej poinformowanych i bardziej oddalonych od lokalnych centrów aktywności.

Ankieta pokazała także dużą otwartość na działania wspólnotowe. Mieszkańcy są gotowi do uczenia się, współpracy i wspierania innych, ale oczekują, że działania będą zrozumiałe, praktyczne i osadzone w lokalnych realiach. To dobry punkt wyjścia do planowania projektu partnerskiego.

5. Wyniki warsztatu diagnostycznego

Warsztat diagnostyczny potwierdził i doprecyzował wnioski z ankiety. Uczestnicy spotkania zgodzili się, że największym problemem nie jest brak aktywności w gminie, ale rozproszenie odpowiedzialności, brak wspólnego rytmu działania oraz niedostateczne połączenie instytucji, organizacji i liderów lokalnych. W praktyce oznacza to, że wiele podmiotów działa obok siebie, ale nie zawsze w wystarczająco skoordynowany sposób.

Jednym z najważniejszych wniosków warsztatu była potrzeba budowy interwencji trójfilarowej. Oznacza to połączenie trzech rodzajów działań: edukacji i ćwiczeń dla mieszkańców, doposażenia podmiotów lokalnych oraz usprawnienia komunikacji i współpracy. Uczestnicy warsztatu uznali, że dopiero takie równoległe podejście daje szansę na trwały efekt, a nie jedynie na jednorazową poprawę sytuacji.

Warsztat ujawnił również gotowość lokalnych liderów i partnerów do dalszego współdziałania. Jest to ważny sygnał, ponieważ pokazuje, że projekt może być budowany na istniejącym potencjale, a nie od zera. Jednocześnie uczestnicy spotkania podkreślali potrzebę prostych narzędzi: czytelnych zasad komunikacji, jasnego podziału ról oraz regularnych form kontaktu między partnerami.

6. Zasoby lokalne

Najsilniejszym zasobem gminy są ludzie: druhowie OSP, członkowie KGW, sołtysi, radni, pracownicy instytucji publicznych, wolontariusze i inni aktywni mieszkańcy. To właśnie oni tworzą podstawę lokalnej odporności społecznej, ponieważ dzięki ich zaangażowaniu możliwe jest nie tylko organizowanie wydarzeń, ale także reagowanie w sytuacjach trudnych i podtrzymywanie więzi w społeczności.

Drugim ważnym zasobem są instytucje. W gminie funkcjonują szkoły, MOPS, Centrum Wsparcia Rodziny, Dzierzgoński Ośrodek Kultury, biblioteka, jednostki OSP oraz organizacje pozarządowe. Ich obecność daje realne możliwości współpracy, ale diagnoza pokazuje, że potrzebują one lepszej koordynacji, wspólnych zasad działania i bardziej systemowego przepływu informacji.

Trzecim zasobem są miejsca i przestrzenie: świetlice wiejskie, remizy, szkoły, obiekty sportowe, przestrzenie kultury i inne lokalne punkty spotkań. Mają one znaczenie nie tylko organizacyjne, ale i społeczne, ponieważ to właśnie tam można budować relacje, przekazywać informacje i prowadzić działania integracyjne. W praktyce są to miejsca, które mogą stać się węzłami lokalnej odporności.

Czwarty zasób stanowią kanały komunikacji. Obejmują one zarówno formalne narzędzia, jak i nieformalne sieci relacyjne: szkoły, sołtysów, OSP, parafie, media społecznościowe, instytucje kultury oraz kontakty sąsiedzkie. Ich potencjał jest duży, lecz wymaga uporządkowania i lepszego powiązania, aby komunikaty były szybsze, prostsze i bardziej spójne.

7. Najważniejsze problemy

Z całej diagnozy wyłania się pięć najważniejszych problemów. Po pierwsze, lokalne podmioty nie są jeszcze wystarczająco doposażone w sprzęt i zaplecze materialne potrzebne do reagowania kryzysowego. Po drugie, mieszkańcy potrzebują większej liczby praktycznych szkoleń i ćwiczeń. Po trzecie, komunikacja i przepływ informacji wymagają znaczącego usprawnienia. Po czwarte, współpraca między podmiotami jest nadal fragmentaryczna. Po piąte, grupy szczególnie narażone nie zawsze mają zapewnione dostateczne wsparcie.

Problemy te są ze sobą powiązane. Brak sprzętu utrudnia reakcję, brak kompetencji ogranicza skuteczność, słaba komunikacja spowalnia działanie, a fragmentaryczna współpraca osłabia cały system. Właśnie dlatego diagnoza nie traktuje ich oddzielnie, lecz jako elementy jednego obrazu, który wymaga spójnej odpowiedzi projektowej.

W praktyce oznacza to, że projekt powinien być zaplanowany tak, aby równocześnie wzmacniał ludzi, instytucje i komunikację. Bez takiego połączenia nawet dobrze zaplanowane pojedyncze działania nie przyniosą trwałego efektu.

8. Grupy szczególnie narażone

Diagnoza bardzo wyraźnie wskazuje, że szczególnej uwagi wymagają seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami, osoby przewlekle chore, mieszkańcy oddalonych sołectw, osoby samotne, osoby wykluczone cyfrowo oraz dzieci i młodzież. Są to grupy, które w sytuacjach kryzysowych mogą mieć utrudniony dostęp do informacji, pomocy i szybkiego wsparcia.

Uwzględnienie tych grup nie jest dodatkiem, ale warunkiem skutecznej odporności społecznej. Jeśli społeczność ma być rzeczywiście przygotowana, rozwiązania muszą być projektowane także z myślą o osobach, które mają ograniczoną mobilność, słabszy dostęp do kanałów cyfrowych albo większe ryzyko izolacji. W praktyce oznacza to potrzebę prostszej komunikacji, większej dostępności lokalnych punktów wsparcia i działań bliższych codziennemu życiu mieszkańców.

9. Priorytety do działania

Na podstawie diagnozy ustalono pięć priorytetów. Po pierwsze, należy wzmocnić praktyczne przygotowanie mieszkańców do sytuacji kryzysowych. Po drugie, doposażyć lokalne podmioty. Po trzecie, poprawić komunikację i przepływ informacji kryzysowej. Po czwarte, budować i wzmacniać sieć współpracy lokalnych liderów i partnerów. Po piąte, zapewnić wsparcie i aktywizację grup szczególnie narażonych.

Priorytety te są spójne z całym materiałem diagnostycznym i tworzą logiczny zestaw działań, który można przełożyć na projekt partnerski. Każdy z nich odpowiada na konkretny deficyt, ale dopiero razem tworzą pełniejszą odpowiedź na potrzebę lokalnej odporności.

10. Rekomendacje do projektu

Diagnoza prowadzi do rekomendacji trójfilarowej. Pierwszy filar powinny stanowić działania edukacyjne i praktyczne: szkolenia, ćwiczenia, instrukcje i proste narzędzia dla mieszkańców. Drugi filar powinien obejmować doposażenie podmiotów lokalnych oraz uporządkowanie zaplecza materialnego. Trzeci filar powinien dotyczyć komunikacji, współpracy i budowy trwałej sieci partnerstwa.

Projekt powinien być zaplanowany jako proces, a nie pojedyncze wydarzenie. Oznacza to potrzebę jasnej sekwencji działań, określenia odpowiedzialności partnerów, zaplanowania sposobu informowania mieszkańców oraz przygotowania prostych narzędzi monitorowania efektów. Tylko wtedy diagnoza przełoży się na realną zmianę organizacyjną i społeczną.

Bardzo ważne jest także utrzymanie równowagi między działaniami dla ogółu mieszkańców a działaniami skierowanymi do grup szczególnie narażonych. Projekt powinien przewidywać formy pracy dostosowane do różnych odbiorców, tak aby nikt nie został pominięty z powodu wieku, miejsca zamieszkania, stanu zdrowia czy ograniczonego dostępu do informacji.

W rekomendacjach do projektu należy także uwzględnić trwałość. Oznacza to potrzebę wypracowania mechanizmów dalszej współpracy po zakończeniu finansowania, w tym regularnych spotkań partnerów, utrzymania kanałów komunikacyjnych oraz dalszego

wykorzystywania miejsc i narzędzi powstałych w trakcie realizacji. Trwałość jest tu jednym z najważniejszych warunków sensu całego przedsięwzięcia.

11. Rekomendacje do dalszych działań

Kolejnym krokiem powinno być przejście od diagnozy do konkretnego planu wdrożeniowego. Plan ten musi określać, jakie działania zostaną podjęte, kto będzie za nie odpowiadał, w jakim czasie mają zostać zrealizowane i w jaki sposób będą komunikowane mieszkańcom. Dopiero wtedy możliwe będzie pełne wykorzystanie materiału diagnostycznego w praktyce.

Wskazane jest również doprecyzowanie grup docelowych i dostosowanie do nich form wsparcia. Innych narzędzi potrzebują mieszkańcy aktywni lokalnie, innych osoby mniej zaangażowane, a jeszcze innych seniorzy czy osoby wykluczone cyfrowo. Im lepiej zostanie to rozróżnione, tym większa szansa na skuteczność działań.

W dalszych pracach warto utrzymać równowagę między edukacją, organizacją i relacjami. Sama wiedza o zagrożeniach nie wystarczy, jeśli nie będzie połączona z ćwiczeniem procedur i budowaniem zaufania. Sam sprzęt także nie wystarczy, jeśli nie będzie za nim stała współpraca. Dlatego rekomendowane jest podejście całościowe i długofalowe.

12. Wnioski końcowe

Najważniejszy wniosek z całego procesu jest następujący: Gmina Dzierzgoń posiada realny potencjał do budowania lokalnej odporności społecznej, ale potencjał ten wymaga lepszej integracji, uporządkowania i wzmocnienia. Nie brakuje tu energii społecznej, instytucji ani miejsc działania. Brakuje natomiast w pełni spójnego systemu, który łączyłby te zasoby w jedną, czytelną i skuteczną całość.

Diagnoza pokazuje, że dalsze działania powinny opierać się na praktycznym przygotowaniu mieszkańców, skuteczniejszej komunikacji, wsparciu grup narażonych oraz trwałej współpracy między partnerami lokalnymi. Tylko taki układ daje szansę na budowanie odporności rozumianej nie jako hasło, lecz jako codzienna zdolność wspólnoty do działania.

W tym sensie resume może służyć jako samodzielny materiał informacyjny, ale jego pełne znaczenie ujawnia się w połączeniu z diagnozą źródłową. To właśnie pełny dokument zawiera wszystkie szczegóły metodologiczne, dane i uzasadnienia, a resume pokazuje najważniejsze wnioski w formie bardziej przystępnej dla szerokiego grona odbiorców.